

ترکمن ها و انقلاب مشروطه

(همگرایی و واگرایی)

دکتر اراز محمد سارلی

استاد دانشگاه و پژوهشگر تاریخ و ادب ترکمن

www.kelab.ir

سرشناسه : سارلی، اراز محمد، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور : ترکمن‌ها و انقلاب مشروطه
(همگرایی و واگرایی) / اراز محمد سارلی.
مشخصات نشر : گرگان : مختومقلی فراغی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۲.۵ × ۱۹.۵ س.م.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۰۸-۹۵۰-۲: ریال ۹۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه.

موضوع : ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ -
۱۳۲۷ق. -- ترکمنان

موضوع : Iran -- History -- Constitutional Revolution, ۱۹۰۶ - ۱۹۰۹ -- Turkmen

موضوع : ترکمنان -- ایران

Turkmen -- Iran : موضوع

موضوع : ترکمنان -- ایران -- مصاحبه‌ها

Turkmen -- Iran -- Interviews : موضوع

رده بندی کنگرم : DSR ۱۳۲۱

رده بندی دیویی : ۷۵ - ۳۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۴۶۵۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

ترکمن‌ها و انقلاب مشروطه (همگرایی و واگرایی) (جلد ۱)

پدیدآور: دکتر اراز محمد سارلی

ناشر: انتشارات مختومقلی فراغی

چاپخانه: چاپ افست مختومقلی ۰۹۱۱۲۷۳۳۸۵۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قطع: رقعی

سال نشر: ۱۴۰۰

قیمت دو جلدی: ۹۰۰ ۰۰۰ ریال

تعداد صفحه: ۳۰۰

نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۰۸-۹۵۰-۲

ISBN 978-964-508-950-2

9

789645

089502

فهرست:

پیشگفتار	۱۳
چکیده	۱۷
مقدمه	۱۹
بیان مسئله	۲۲
فصل اول	۲۷
عوامل شکل گیری نهضت مشروطه	۲۷
عوامل شکل گیری مشروطه	۲۹
۱- نقش مسیونوز در شعله ور شدن اعتراضات	۳۰
۲- حادثه بانک روسی	۳۱
۳- چوب زدن بازرگانان	۳۲
۴- مهاجرت های سیاسی	۳۲
۵- دختران قوچان	۳۳
۶- قرار داد ۱۹۰۷	۳۴
۷- تنگ آمدن اقوام ایرانی	۳۵
۸- امضای بیانیه مشروطیت	۳۵
فصل دوم	۳۹
پراکندگی طوایف و جمعیت ترکمنان در عهد مشروطه	۳۹
وضعیت نظامی یموت ها:	۴۶

- الف- ترکمنان غربی: ۴۸
- ۱- کوموش دیه (خوجه نفس، امچه لی و باش یوسغا): ۴۸
- ۱-۱- میرزا سراج الدین در کتاب تحف بخارا: ۴۹
- ۱-۲- قورخانچی در نخبه ی سیفیه ۱۳۲۱ق: ۵۵
- ۲- آق قلا ۵۵
- ۲-۲- محمد علی قورخانچی، نخبه ی سیفیه: ۵۸
- ب- ترکمنان میانی ۵۹
- ۳- گنبدقابوس ۶۰
- ۳-۱- میرزا سراج الدین: ۶۱
- جرجان ۶۲
- قان یو قمس ۶۷
- ۳-۲- محمد علی قورخانچی، نخبه ی سیفیه: ۷۱
- ۳-۲-۱- شهر جرجان و طایفه ی قان یو قمس: ۷۲
- ۳-۲-۲- کمیسیون روس ها: ۷۳
- ۳-۲-۳- کمیسیون دولت علیه ایران ۷۴
- ۱- قان یوقماز ها ، بازیگران اصلی در گنبد ۷۷
- ۲- اولین های جعفربای: ۷۸
- ۳- واردین به گنبد قابوس بعد از جعفربای ها ۷۸
- ۴- گوکلان، قره بالقان: ۸۲
- ۱- میرزا سراج الدین (۱۳۳۰ق): ۸۴
- ۲- محمد علی قورخانچی ۸۸

پیشگفتار

این کتاب در حقیقت می باید ۳۵ سال پیش منتشر می شد. چرا که در دهه ی اول شصت و در شرایط نه چندان آسان، سخت بدنبال اسناد و مدارک تاریخ ترکمن در کتابخانه ی ملی ایران، مراکز اسناد مجلس و دانشگاه تهران و غیره بودم و آنکهی مطالعات میدانی بومی فوق العاده ای را به انجام رسانیده بودم. اما مأموریت کاری من پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه به مناطق محروم کشور مانع از انتشار آن شد و همچنان بر عهده ی تعویق افتاد تاخیری به طول چهار دهه. آنوقت بیشتر به حقیقت این ضرب المثل ترکمنی پی بردم که می گوید: «قالان ایشه قار یاغار» / روی کار برجای مانده را برف پر می کند و موجب فراموشی آن می شود.

تا این که با این همه تاخیر اکنون و به مصداق «لکل امور مواقیتها» امسال در آخرین سال این قرن، طلسم اش گشوده

شد تا در دسترس عموم قرار گیرد. گفته اند، ماهی را هر وقت از آب بگیری تازه است. پس اجازه می خواهم تا این کتاب را به خوانندگان عزیز تقدیم می دارم.

در این کتاب اسناد، مدارک و تحقیقات میدانی و تحلیل‌ها و مطالبی ارائه شده است که بدون اغراق در هیچ جای دیگر دیده نشده است. بدون اغراق می گویم که اسناد و مصاحبه های ناب این کتاب می تواند راهگشای محققان ما قرار بگیرد. همچنین سخنرانی بنده در انجمن میراث گنبد که در دهه ی هشتاد به مناسبت یکصدمین سالگرد مشروطه ارائه گردید، اساساً مربوط به این پژوهش می باشد. اخیراً، وقتی که تصمیم به انتشار آن به صورت کتاب گرفتم، بازنگری در بخش های مختلف آن داشتم و موارد و نکات و اسناد جدیدتری را اضافه نمودم.

انقلاب مشروطه برای ترکمنان هم نقطه ی اوج واگرایی بود بواسطه ی از هم گسیختگی اوضاع کشور ایران، و هم نقطه ی اوج همگرایی بود بخاطر وزیدن نسیم آزادی و مشارکت ترکمنان در ساختار سیاسی جدید که تصویب فرمان مشروطیت و قانون اساسی، انجمن های ایالتی و ولایتی و انتخابات مجلس و... نویدهایی از دموکراسی در ایران بود که

اقوام مختلف از جمله ترکمنان را به همبستگی فرا قومی و بلکه اتحاد ملی دعوت می کرد. لذا مطالعه ی این دوره از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است.

دکتر اراز محمد سارلی

استاد دانشگاه و پژوهشگر تاریخ و ادبیات ترکمن

گرگان، هشتم دیماه ۱۳۹۹

www.ketab.ir